

5. Кодекс понашања Међународног покрета Црвеног крста и Црвеног полумесеца и невладних организација за одговор на несреће

(Заједнички припремили: Међународна федерација друштава Црвеног крста и Црвеног полумесеца и Међународни комитет Црвеног крста)

Циљ

Кодекс понашања има за циљ да заштити наше стандарде понашања. Не бави се оперативним детаљима, као што је на пример начин на који се обрачунавају оброци хране или подизање кампа за избеглице. Пре се бави тиме како да се очувају високи стандарди самосталности, резултата и помоћи коју желе да пруже невладине организације и Међународни покрет Црвеног крста и Црвеног полумесеца. То је кодекс добровољности у понашању, ослањен вољом организације која га је прихватила да очува стандарде које овај документ садржи.

У случају оружаног сукоба, овај Кодекс понашања се тумачи и примењује у складу са међународним хуманитарним правом.

Руснота:

1. Спонзори: Caritas Internationalis*, Catholic Relief Services*, The International Federation of the Red Cross and Red Crescent Societies*, International Save the Children Alliance*, Lutheran World Federation*, Oxfam*, The World Council of Churches*, The International Committee of the Red Cross (*чланови Надзорног комитета за међународну помоћ).

На почетку следи текст Кодекса понашања. У његовом прилогу, налазе се три анекса који говоре о радном оквиру који би требало да створе владе земаља домаћина, владе земаља донатора и међународне организације и тако олакшају ефикасну расподелу хуманитарне помоћи.

Дефиниције

Невладине организације (NGOs – Non-Governmental Organisations): односи се на организације, националне и међународне, основане независно од владе земље у којој су формиране.

Невладине хуманитарне агенције (NGHAs – Non-Governmental Humanitarian Agencies): за потребе овог текста, овај термин обухвата компоненте Међународни Покрет црвеног крста и црвеног полумесеца – Међународног комитета Црвеног крста, Међународне федерације друштава црвеног крста и црвеног полумесеца и чланице – национална друштва, као и невладине организације дефинисане у претходном пасусу. Овај Кодекс односи се посебно на агенције укључене у пружању помоћи.

Међувладине организације (IGOs – Inter-Governmental Organisations): односи се на организације које оснивају две или више владе. Стога су овде укључене и агенције Уједињених нација и регионалне организације.

Несреће: Несрећа је догађање која резултира изгубљеним животима, великим патњама и невољама људи и знатној материјалној штети.

КОДЕКС ПОНАШАЊА

Принципи понашања Међународног покрета Црвеног крста и Црвеног полумесеца и невладиних организација у програмима помоћи код несрећа

1. Императив хуманости стоји на првом месту

Право да се хуманитарна помоћ прима и пружа, основни је принцип хуманости који треба да буде доступан свим грађанима свих земаља. Као чланови међународне заједнице, прихватамо своју обавезу да обезбедимо хуманитарну помоћ гдегод је она потребна. Стога је потреба неометаног приступа погођеном становништву од фундаменталног значаја у обављању тог одговорног задатка. Први мотив нашег одговора на несрећу је да ублажимо људску патњу онима који су најмање способни да се ухвате укошца са недаћом коју им је причинила несрећа. Пружање хуманитарне помоћи не представља чин следбеништва или политике и не треба да се посматра у таквом светлу.

2. Помоћ се пружа без обзира на расу, веру или националност оних који је примају и без прављења било каквих разлика. Приоритети у пружању помоћи установљавају се искључиво на основу потреба

Обезбеђивање и пружање помоћи, гдегод је то могуће, засниваћемо на процени потреба жртава несреће и на капацитетима на локалном нивоу који се већ користе за задовољавање тих потреба.

Начело пропорционалности биће уграђено у свеукупном бићу наших програма. Патња људи се мора ублажити кадгод се на њу наиђе; живот има исту цену и у једном делу и у другом делу света. Стога, наша пружена помоћ одражаваће степен патњи које се том помоћи ублажавају.

У спровођењу таквог приступа, истичемо суштинску улогу жена у заједницама погођеним несрећом у залажемо се да се нашим програмима помоћи та њихова улога унапреди, а не умањи.

Остваривање такве универзалне, непристрасне и самосталне политике може бити делотворно само ако ми и наши партнери имамо на располагању нужне ресурсе за расподелу помоћи која почива на једнакости и на равноправном приступу свим жртвама несреће.

3. Помоћ се неће користити за промоцију посебних политичких или верских ставова

Хуманитарна помоћ ће се распоређивати према потребама појединаца, породица и друштвених заједница. Не нишодаштавајући право невладиних хуманитарних агенција да се залажу за нека политичка или верска опредељења, ми истичемо да помоћ неће зависити од пристајања примаоца помоћи уз та опредељења.

Обећање, разврставање или дистрибуцију помоћи нећемо везивати за поддржавање или прихватање посебних политичких или верских уверења.

4. Улагаћемо напоре да не делујемо као инструменти спољне политике влада

Невладине хуманитарне агенције делују самостално у односу на владу. У том смислу, ми сами формулишемо своју политику и стратегију вршења те политике, а не залажемо се за спровођење политике било које владе, осим ако се она не поклапа са нашом политиком самосталности.

Никада нећемо свесно, или због нехата, дозволити себи, или људима које запошљавамо, да будемо искоришћени за прикупљање података осетљиве природе који имају неку везу са политиком, војним или економским аспектима и који могу послужити владама или другим телима за сврхе друкчије од строго хуманитарних циљева. Истовремено, нећемо деловати као инструменти спољне политике влада донатора.

Помоћ коју имамо на располагању користећемо да одговоримо потребама, а не да задовољамо оне који желе да се ослободe вишкава у животним намирницама, нити пак политичке интересе било ког појединачног донатора.

Високо ценимо и истичемо добровољност понуђену кроз рад и финансијска средства појединаца који желе да подрже наш рад и прихвате самосталност акције мотивисане добровољношћу. Да би заштитили своју самосталност, трудите се да избегнемо зависност у односу на сваки извор финансирања.

5. Поштоваћемо културне навике и обичаје

Трудићемо се да поштујемо културне навике и обичаје друштвених заједница и земаља у којима радимо.

6. Уложићемо напор да пружање помоћу уградимо у оквир локалних капацитета

Сви људи и друштвене заједнице, чак и у стањима несрећа, истовремено су и способни и крхки. Глегол је могуће, ми ћемо способност снажити тиме што ћемо запошљавати локално становништво, куповати његове производе и трговати са компанијама на локалном ниову. Истовремено, радићемо преко локалних хуманитарних агенција и сматраћемо их партнерима у планирању и спровођењу активности, а ако је могуће, сарађиваћемо и са органима локалних власти.

Примереној координацији наше помоћи намењеној ванредним стањима ћемо одредити највише место. У земаљама у којима се пружа помоћ то ћемо најпре остварити са онима који су на најдиректнији начин укључени у акције помоћи. При том се подразумева учешће представника тела Уједињених нација.

7. Треба пронаћи путеве да примаоце помоћи укључимо у спровођење акција помоћи

Помоћ која се пружа у случајевима катастрофе никад не треба да се намеће онима који је примају. Ефикасно пружена помоћ и трајна рехабилитација могу се на најбољи начин остварити тамо где су људи који треба да приме помоћ укључени у изради, руковођењу и спровођењу програма помоћи. Борићемо се да остваримо потпуно учешће читаве друштвене заједнице у програмима пружања помоћи и рехабилитације.

8. Помоћ треба да буде намењена смањењу будуће опасности од несреће, као и за задовољавању основних потреба

Све акције помоћи треба да буду усмерене ка дугорочном развоју, како у позитивном, тако и у негативном смислу. Имајући то у виду, ми ћемо се борити да спроводимо програме помоћи који ће на активан начин смањити будуће опасности људи од несреће, допринети стварању начина живота који надилази несрећу. У изради и спровођењу програма помоћи посебну пажњу ћемо посветити проблемима животне средине. Залагаћемо се такође за минимизирање негативног

утицаја хуманитарне помоћи и за то да се избегне дугорочна зависност људи од помоћи споља.

9. Имамо одговорност и према онима којима желимо да помогнемо и према онима који нам помоћ стављају на располагање

Ми често делујемо као институционална веза у партнерству између оних који желе да помогну и оних којима је током несрећа помоћ потребна. Стога осећамо одговорност у односу на оба чиниоца.

Током читавог рада са донаторима и примаоцима помоћи, ми ћемо спроводити начело отворености и искрености.

Свесни смо да је потребно да подносимо извештај о својим активностима, како у погледу финансијских учинака, тако и у погледу делотворности.

Прихватамо обавезу да обезбедимо адекватан надзор над дистрибуцијом помоћи и да вршимо редовне пројене о утицају те помоћи у условима катастрофе.

Припремаћемо отворене и јасне извештаје о резултатима нашег рада и о факторима који ограничавају или повећавају те резултате.

Наши програми ће се заснивати на високим стандардима професионализма и стручности, што ће имати за циљ што је могуће мање расипање вредних ресурса.

10. У својим информативним, публицистичким и промотивним активностима, на жртве катастрофе ћемо гледати као на достојна људска бића, а не као на беспомоћна створења

Поштовање према жртви катастрофе и наш однос према њој као према равноправном партнеру у акцији не треба никада да изгледа. У нашим публицистичким активностима, стање настало после катастрофе ћемо приказати као слику у којој се истичу способност и тежње жртава катастрофе, а не њихова рањивост и страхови.

У нашем раду са медијима у којима треба да се залажемо за проширивање помоћи, нећемо дозволити да спољни или унутрашњи прохтеви за публицитетом превладају над принципом максималног увећања укупног обима помоћи.

Избегавачемо такмичарство у медијима са другим агенцијама које пружају помоћ, а покривеност наших акција помоћи од стране тих медија треба да одражава пружене услуге примаоцима помоћи, или пак безбедност коју смо осигурали и за оне који помоћ пружају и за оне који је примају.

Радни оквир

Пошто смо изразили унилатералну спремност да се боримо за спривођење принципа садржаних у овом Кодексу, износимо неке индикативне смернице које говоре о радном оквиру који би требало да створе владе земаља донатора, владе земаља домаћина и међувладине организације, а пре свега агенције Уједињених нација и који ће олакшати ефикасно учешће невладиних хуманитарних агенција у пружању помоћи код несреће.

Ове смернице представљају правце нашег рада. Оне нису законски обавезујуће, нити пак ми очекујемо да владе и међувладине организације потврде своју приврженост тим смерницама тако што ће потписати неки документ, мада би то био циљ на коме треба радити у наредном периоду. Оне су овде представљене у духу отворености и сарадње, како би се наши партнери упознали са идеалним узајамним односом за који се ми залажемо.

Анекс I: Препоруке владама земаља погођених несрећом

1. Владе треба да прихвате и поштују самосталне, хуманитарне и непристрасне акције невладиних хуманитарних агенција

Невладине хуманитарне агенције су самостална тела. Владе земаља домаћина треба да поштују њихову самосталност и непристрасност.

2. Владе земаља домаћина треба да помогну невладиним хуманитарним агенцијама да хитно стигну до жртава несреће

Ако невладине хуманитарне агенције треба да делују у сагласју са својим хуманитарним принципима, њима треба да се омогући брз и слободан приступ жртвама несреће, како би могле да расподеле хуманитарну помоћ.

Влада земаље домаћина, у смислу вршења своје суверене дужности, обавезна је да не блокира такву помоћ и да прихвати непристрасну и аполитичну акцију невладиних хуманитарних агенција.

Владе земаље домаћина треба да помогну брзи улазак у земљу особља које пружа помоћ, нарочито тиме што ће омогућити да се позитивно реше захтеви за транзитне, улазне и излазне визе.

Владе треба да издају дозволе за прелетање и слетање авиона који преносе међународну помоћ и особље и то за све време пружања помоћи у ванредном стању.

3. Током ванредног стања владе треба да помогну правовремени прилив помоћи и проток информација

Помоћ и опрема уносе се у земљу искључиво ради ублажавања патње људи, а не зарад економске користи или профита. Таквој помоћи нормално треба омогућити слободан и несметан пролаз и она не треба да подлеже издавању конзуларних потврда о пореску, или рачуна, увозних и/или извозних дозвола, те другим опраничењима, односно увозним таксама, таксама за слетање или пристајање у луку.

Привремени увоз неопходне опреме за пружање помоћи, укључујући и возила, лаке авионе и опрему за телекомуникације треба да буде олакшан тиме што влада земаље домаћина неће захтевати да се за то траже привремене дозволе или наметнути нека ограничења код регистрација. У истом смислу, по окончању ванредног стања, влада не треба да ограничи ре-експорт опреме.

У циљу лакших комуникација у времену катастрофе, владе земаља домаћина треба да доделе неке радио фреквенције које ће у односној земљи користити организације које пружају помоћ за потребе комуницирања. Организације које пружају помоћ у временима несрећа треба да буду обавештене о томе пре избијања несреће. Истовремено, особље тих организација треба да добије овлашћења за коришћење свих средстава комуникација потребних за одвијање операција помоћи.

4. Владе треба да обезбеде координацију информисања за време несреће и услуге планирања

Свеукупно планирање и координација напора за пружање помоћи пада у искључиву надлежност владе земаља домаћина. Оно ће се унапредити ако су невладиним хуманитарним агенцијама доступне информације о потребама и о системима владе за планирање и спровођење акција помоћи, као и информације о потенцијалним опасностима по безбедност. Захтевамо да владе хитно доставе ове информације невладиним хуманитарним агенцијама.

У циљу лакше и ефикасније координације и учинка уложених напора за пружање помоћи, владе земаља домаћина треба хитно, а пре избијања катастрофе, да именују националну институцију за контакт са невладиним хуманитарним агенцијама.

5. Помоћ у случају оружаног сукоба

У случају оружаног сукоба, акције помоћи спроводе се у складу са одредбама међународног хуманитарног права.

Анекс II: Препорука владама донаторима

1. Владе земаља донатора треба да прихвате и поштују самосталне, хуманитарне и непристрасне акције невладиних хуманитарних агенција

Невладине хуманитарне агенције су самостална тела, а владе земаља донатора треба да поштују њихову самосталност и непристрасност. Владе земаља донатора не треба да користе невладине хуманитарне агенције за промоцију било ког политичког или идеолошког циља.

2. Владе земаља донатора треба да обезбеде финансијска средства која могу самостално да се користе

Невладине хуманитарне агенције прихватају финансијска средства и материјалну помоћ од влада земаља донатора у истом духу у коме оне

пружају ту помоћ жртвама несреће, а према начелу хуманости и самосталности у деловању. Спровођење акција помоћи је искључива одговорност агенција и оне ће се остваривати у складу са политиком односно невладине хуманитарне агенције.

3. Владе земаља донатора треба да помажу невладине хуманитарне агенције да допру до жртва несреће

Владе земаља донатора треба да су свесне значаја одговорности за безбедност и слободан приступ особља агенције местима несреће. У случају потребе, оне треба да буду спремне на дипломатску сарадњу са владама земаља домаћина.

Анекс III Препорука међувладиним организацијама

1. Међувладине организације треба да прихвате невладине хуманитарне агенције, на локалном нивоу или из иностранства, као цењене партнере

Невладине хуманитарне агенције спремне су да раде са Уједињеним нацијама и другим међувладиним агенцијама, ако се тиме остварују већи резултати у помоћи код несрећа. Оне ће се понашати у духу партнерства, којим се поштује интегритет и независност свих других партнера. Међувладине агенције морају поштовати самосталност и непристрасност агенција, а Уједињене нације треба да их консултују у припреми планова за помоћ.

2. Међувладине организације треба да помогну владама земаља домаћина у стварању укупног оквира координације у пружању међународне и домаће помоћи

Невладине хуманитарне агенције обично немају мандат да обезбеде укупан оквир координације потребан у пружању међународне помоћи. Овај задатак припада влади земаља домаћина и одговарајућим институцијама Уједињених нација. Они морају хитно и правомерно да обезбеде такве услуге и начине да се помогне земљи погођеној несрећом, односно друштвеној заједници обезбеди национална и међународна помоћ.

У случају оружаног сукоба, акције помоћи спроводе се у складу са одговарајућим одредбама закона о међународном хуманитарном праву.

3. Међувладине организације треба агенцијама да обезбеде исту заштиту коју имају институције Уједињених нација

Ако за потребе међувладиних организација постоје службе безбедности, оне по потреби треба да пружају безбедност и партнерима из невладиних хуманитарних агенција.

4. Међувладине организације треба да омогуће невладиним хуманитарним агенцијама исти приступ одговарајућим информацијама као и институцијама Уједињених нација

Међувладине организације треба заједнички са партнерима из невладиних организација да користе све информације битне за спровођење ефикасне помоћи код несрећа.